

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Observationes in Cap. XXIV. De Visitationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

Caput in *Quæstiones VII.* dividitur. In nullâ fit sermo de variis Conciliorum speciebus; de rebus ipsis communibus, aut peculiaribus; de superioritate Conciliorum Generalium in alia omnia; de appellatione à Conciliis Inferioribus ad Superiora. Capitula Monachorum, & Synodus Diocesana, hic inter Concilia collocantur: credibile est, hoc nasci ex eo, quòd Autor utatur verbo *Concilium*, prout significat Conventum Ecclesiasticum, & juxtâ hanc ideam, promiscuè differit de quâlibet specie ejusmodi Conventus, applicando omnibus id, quod paucis convenit. Afferentur exempla in notis specialibus in unamquamque *Quæstionem*. Loquitur de Origine verborum *Concilium*, & *Synodus*, in *Quæst. I.* quæ ipsi præbuit occasionem confundendi Concilia cum cæteris Comitibus Ecclesiasticis, nec attendit eminentiam Conciliorum eis affectavisse nomen commune omnibus Conventibus Ecclesiasticis. *Can. 1. DIST. XV.* quem laudat, hanc conjecturam suppeditat.

Quæst. II. respicit Tempus, & numerum Conciliorum, quæ celebranda sunt

Duæ priores *Regule* loquuntur de Conciliis Provincialibus. *Prima* jubet, illa quotannis haberi: *Secunda*, bis quolibet anno. *Tertia* loquitur de Capitulis Abbatum, & jubet, illa unoquoque triennio cogi. *Quarta*, omnibus Conciliis applicat Textum, qui de his Capitulis loquitur, & dicit, illa certo dierum continuorum numero perseverare debere.

Quinta omnibus Conciliis applicat id, quod Concilium *Nicænum*, Concilium *Antiochenum*, & *Canones Apostolorum*, de Conciliis Provincialibus dixerunt, illa celebranda esse tempore, quod præstituerunt.

Quod dicitur in *Quæst. III.* in quâ quaritur, per quos Concilia celebrari debeant, respicit solum Capitula Abbatum & Priorum, quamvis in Corpore Jutis occurrant multi Textus, qui loquuntur de Prælatibus, ad quos pertinet convocatio verorum Conciliorum.

Secus est de *Quæst. IV.* respiciente eos, qui ad Concilium vocandi sunt. Hic sunt *Regula VIII.* quarum *alia* loquuntur de Synodis Diœcesanis, & dicunt, omnes Sacerdotes ad eas convocari debere, idem esse quoad Monachos, qui Plebem regimini suo subjectam habent, secus autem, quoad alios, qui dispensantur; denique, omnes, qui se læsos arbitrantur, habere jus ad illas eundi, sicut ad Concilia *Reg. I. IV. V. VIII. alia* loquuntur de Capitulis Monachorum vid. *finem Reg. V.* dicentis, Abbates vocari ad Concilium Abbatum & Religiosorum. *Reg. II. III. V. VI. VII.* loquuntur de Conciliis, sive Particularibus, sive Generalibus: dicunt, Suffraganeos, & Capitula Cathedralium convocanda esse ad Concilia Provincialia, Abbates quoque vocari debere, cum justa extat causa; cum habent Privilegium, ut primus illorum immediate post Episcopos sedeat, vel cum habent Plebem sibi commissam: Hæreticos ab iis excludi; Imperatores iis interesse non debere, nisi Concilium Generale fit.

Observare juvat, omnes Personas, quæ Conciliis interesse possunt, ad ea non convocari; sed eas tantum, quæ vocem habent: cæteros vocari posse, vel ad protegendum Concilium, ut Princeps & Magistratus: vel, ut audiantur & judicentur, quales sunt, qui de aliquo gravamine conqueruntur; vel, ut erudiantur, ut Hæretici, alii qui difficultates proponere volunt: Imperatores non interfuisse Conciliis, nisi, cum illa convocaverant, vel ex eorum jussu coacta fuerant; denique, Concilia, Synodos Diœcesanas, & Capitula Religiosorum, hic confundi.

Reg. II. & III. Quæst. IV. circa Antecedentia Conciliorum, rectius collocata fuissent sub *Quæst. III.* quippè quæ loquatur de autoritate, per quam Concilia convocari debent.

Reg. II. est erronea: dicit, solum Pontificem Concilia convocare posse, sive Generalia, sive Particularia; nisi id fiat ad tollendos abusus, aut corrigendas Personas, vel ad promulgandum id, quod in aliis Conciliis sancitum est; ut ostensum est in *REGULIS circa Concilia.*

Reg. III. adversatur *Secundæ*: nam dicit, neminem convocare posse Concilia Provincialia sine autoritate Metropolitanæ. Textus laudatus in *Prima* loquitur de Conciliis Provincialibus, antè quorum celebrationem Argumenta præparanda sunt, conficiendi Catalogi abusu tollendorum, difficultatum discutiendarum, controversiarum dirimendarum, contentionum sopiendarum.

Reg. IV. respicit Capitula Regularium; & ordinat apparatus seu suppellectilem Prælatorum: hic iterum Capitula cum Conciliis confunduntur.

Idem cernere est in *Quæst. VI.* de Adjunctis Conciliorum. Hujus *Regule XIII.* laudant solummodò Textus, qui de Argumento singularum loquuntur; nempe: de electione Præsidentium; quod pertinet solum ad Capitula Regularium: de ordine cæterorum; quod reliquis Conventibus convenit: de jurejurando Synodali; quod præstari debet in Synodo Diœcesanâ ab omnibus Testibus Synodalibus. Textus laudatus, è spuria *Decretali* desumptus est, quem tamen usus comprobavit: de propositione rerum reformandarum, aut definiendarum, aliarumve, quibus providere opus est; circa quod nihil est, quod fieri non possit in quovis Ecclesiastico Conventu.

Sequitur Inquisitio culparum Præsidentium; hoc respicit Capitula Regularium; reconciliatio Episcoporum; hoc pertinet ad Concilia: Electio Visitatorum; hoc ad Capitula Regularium: assignatio loci, in quo sequens Concilium teneri debeat; hoc etiam ad Capitula pertinere potest, cum in eodem loco non coeunt semper: Rationes investigandæ, quibus impediatur, ne Episcopi Ecclesiæ noceant: Mensa, & expensæ communes: munuscula accipiendæ & danda: meditatio & sollicitudo Patrum: tria hæc respiciunt omnes Conventus Ecclesiasticos, & maxime Comitum Monachorum.

Quod diximus de *Regulis Quæst. VI.* extenditur ad *Quæst. VII.* de Consecrariis Conciliorum, quæ citant solum Textus Argumento suo respondentes: videlicet, pœnis eorum, qui Conciliis interesse negligunt, vel ea quotannis celebrare: promulgatione Statutorum, quæ in eis conduntur: observatione ipsorum: pœnia Infractorum, relatione ad Pontificem, eorum, quæ in Conciliis componi nequeunt. Quod legitur in *Regula III.* de publicatione Die Paschæ in Concilio, à multis sæculis exolevit. Eadem *Regula* omnibus Conventibus Ecclesiasticis accommodari queunt.

OBSERVATIONES in CAP. XXIV. de VISITATIONIBUS.

Dividitur in *Quæstiones VII.* Sex Priores valdè imperfectæ sunt: eas supplere potest *Septima*.

Loquendo in *Prima*, de causis Visitationis, unius duntaxat mentionem facit, nempe suspitionis Hæreseos: porro multæ sunt Visitationis causæ.

Tres Regule Quæst. II. nihil aliud docent, nisi, omnes Visitationi subjacere; Clericum & Populum Episcopali: Suffraganeos, Archiepiscopali; quæ perfici debet in Diœcesi Metropolitanâ, antequam cætera Diœceses visitentur. Monachos omittit inter eos, qui visitari possunt; & Canonicos Regulares, qui medium inter Clericos & Monachos tenent.

Quod dicit, jus Visitationis impræscriptibile esse, non est verum quoad Patriarchas, Primate, Metropolitanos ergâ districtum generalem uniuscujusque ipsorum, quem visitare desiderunt. *Tertia*, loquens de iis, qui visitandi jus habent, solos Archiepiscopos commemorat: longè plures tamen Prælati jus habent visitandi; scilicet, Pontifex, ejus Legati, Patriarchæ, Primate, Episcopi, Archidiaconi, Archipresbyteri, seu Decani Rurales, Abbates, Priores Conventuales.

Quod dicit in *Quæst. IV.* committi posse Visitationem, non est generaliter verum; nam v. gr. Visitatores Ordinum Religiosorum, Archidiaconi, Archipresbyteri, visitare debent per se ipsos. Episcopi non possunt Exemptos visitare, nisi per seipsos, saltem in quibusdam Casibus,

Reg.

Reg. I. Quest. V. quotiès visitandum sit; nimis generalis est: dicendum erat, oportere visitare, quotiès necessarium; non verò dicendum, sæpè.

Reg. II. restringi debet ad Casus, in quibus Visitatio annua possibilis est & necessaria. Sunt Districtus, qui visitari nequeant quotannis, sive propter eorum amplitudinem, sive propter alias occupationes Prælati.

Unum est verbum in *Quest. VI.* de Antecedentibus Visitacionis, & pertinet ad Visitacionem Archiepiscoporum, qui Suffraganeos consulere debent, iisque Statutum Visitacionis communicare.

Quest. VII. agit de Adjunctis Visitacionis, & de Officiis Visitantium: membrum hoc collocari potuisset sub *Quest. I.* nam unumquodque Officium est causa Visitacionis, cum hæc fieri debeat, ut illud impleatur. Singula suas Regulas habent, proinde, cum hic sint *Regule XXXI.* numerari possunt; 1. *Officia.* Quod dicitur hic, rectum videtur, sed ordo non est accuratus. Officia dividere opus erat in plures Classes; nempe, erga Personas, erga Ecclesias, aliave Loca Pia, & erga Bona Ecclesiastica. Personæ subdividendæ erant in Clericos, Religiosos, & Laicos: Ecclesiæ, in Parochiales, Cathedrales, Collegiatas, Monasteria, Oratoria, vel publica, vel privata. Continua serie disponendum erat unumquodque membrum Divisionum aut Subdivisionum, juxta ordinem Dignitatis; ideòque, initio factò à Personis, non transire ad Ecclesias, priusquam de Personis absoluta esset Disputatio.

Reg. I. Autor exorsus est ab Ecclesiis. Quod dicit de cura Visitatoris, ad earum reparationem adhibendâ, extenditur ad omnia Loca Pia.

Reg. II. præcipue respicit Personas, in quibus corrigendum est quodcumque emendationem postulat.

Reg. III. respicit Curatos, qui examini debent, circa administrationem Sacramentorum, Missam, & Officia Divina.

Reg. IV. spectat etiam aliquatenus ad Parochias; nam Catechumenatus erat præparatio ad Baptisma: quod hic dicitur, exolevit.

Reg. V. pertinet ad Laicos. *Reg. VI.* Visitatorem ipsum, qui non sua, sed ea quæ sunt JESU CHRISTI querere debet. *Reg. VII.* Abbates, quos deponere oportet. *Reg. VIII. & IX.* Monachos delinquentes, aut contumaces; quid circa eos faciendum sit. Eadem est incuria in Regulis sequentibus. Sufficit observavisse, quomodo illæ sint ordinandæ, & aliquot exempla negligentia attulisse. Vitium hoc ab earum lectione abstrere non debet: utiles sunt, ex præsertim, quæ Procuraciones respiciunt, & crebrò in praxim veniunt: sed interim observandum est, Canones, qui jussurunt, ut Procuraciones impræscriptibiles forent, exolevisse, & merito: nam Exceptio ab illis potest acquiri per Privilegium, ut docet *Exceptio V. Reg. XXVI.* æquum est igitur, ut illa, præscriptione acquiri possit: præterea, Interdictum in his Canonibus contentum, est de Jure Humano, quod præscriptibile est.

Methodi VIGELIANÆ; Liber V. de Reliquo Jure Pontificio.

LIBER hic omnium brevissimus est, & respicit Jus Civile potius, quam Canonicum. Argumentorum Pars major Temporalis & Sæcularis. Agitur de Jure Publico; de Jure Personarum, de Potestate Patrum, Dominorum, Tutorum, & Curatorum; & Jure Rerum, de Dominio, de Possessione, de Causis lucrativis, & conditionibus; de Obligationibus & Actionibus, de Contractibus & quasi Contractibus; de Delictis & quasi Delictis; de Exceptionibus, & de Functione Officiorum. Inscriptioes horum Titulorum è Jure Civili petita sunt: alii TITULI de Censibus, de Restitutione in integrum, de Verborum significatione, de Regulis Juris,

sunt quidem in Jure Canonico, sed originem trahunt è Jure Civili, suntque referti Legibus Civilibus, aut Canonibus; ex iis desumptis. Ex his quatuor Titulis, duo novissimi sunt expressè in *Lib. V. Decretalium*: illic tamen juxta ordinem Temporum *Capita* digeruntur; hic materia juxta ordinem Alphabeticum distribuitur. TIT. de *inintegr. Restit.* est circa finem *Libri I. Decretalium*. TIT. de *Censib.* est in *Libro III.* earundem *Decretal.* sed longè aliter dispositi, quam hic.

OBSERVATIONES in CAP. I. de JURE PUBLICO.

Autor merito affirmat, majorem Partem rerum præcedentium pertinere ad Jus Publicum; nam *Lib. I. de Judiciis publicis*, nihil aliud respicit. *Lib. II. de Judiciis privatis*, reducit ad enumerationem eorum, quæ pertinent ad autoritatem Magistratus, & Judicis Ecclesiastici; ad viam procedendi; ad Sententias, earumque Executionem; ad Appellationes &c. & hæc omnia sunt Juris Publici: *Lib. III.* loquitur de *Bonis Ecclesiasticis*, & differit de Promotione ad Dignitates, & Beneficia, eorum Juribus & Obligationibus: Hæc autem omnia sunt Juris Publici. In *Lib. IV. de Actibus Ecclesiasticis*, exponuntur ea, quæ respiciunt Fidem, Doctrinam, Prædicationem, Divinum Officium, Missam, Sacramenta; circa quæ nihil est, quod publicum non sit. Utilitas, quam Privati ex his rebus præcedentibus accipiunt, non obstat quominus, ea aliquatenus ad Jus Publicum pertineant, quod eas ad Bonum publicum constituit. Autoritas publica, seu Divina, seu Humana, illas instituit, tam pro Bono publico, quam privato Membrorum Reipublicæ, sive Sacræ, sive Sæcularis. Unde nascitur Divisio Boni publici, in *Sacrum*, quod Religionem tangit, & *Profanum*, quod Imperium immediate attinet.

Varietas materia priorum Regularum XIV. non finit, ut eas ad germanum ordinem revocemus. Sufficit observare, quoad *Reg. I.* penas pecuniarias ab Ecclesiâ impositas, esse pœnitentias, quæ in opera pia erogari debent: In *Reg. II. Cap. 3. de Censib.* loqui de *Abbate*, non de *Episcopo*. Verbum, *Vestigal*, quod ibi usurpatur, non convenit Argumento Textus; nam significat Tributum, seu Impositionem in merces, quod *Reg. V.* dicit, Principi reservari, juxta *Cap. 10. de Censibus*.

Quod dicitur in *Reg. III.* non deberi Censum, cujus causa ignoratur; expositione indiget: Vid. GONZALEM in *Cap. 5. de Cens.* ubi refert opiniones in utramque partem, & putat, si pluribus annis continuis solutus fuit sub certo Titulo, eum deberi, quamvis is, cui solutus est, non probet suum Titulum; & si possessio sit immemorialis, eum deberi, quamvis ignoretur causa, propter quam solutus fuit.

Cap. de Treugâ & Pace laudatum in *Reg. VIII.* loquitur de Bellis inter Privatos toleratis potius, quam approbatis per Principes. Conventicula, de quibus agitur *Reg. XI.* sunt Comitia sine autoritate legitima coacta. *Reg. XII.* una est ex insignioribus: scilicet, nullum Corpus seu Collegium constitui potest sine autoritate Superioris: per quem intelligitur Princeps, si Corpus Sæculare sit; Princeps & Ecclesia, si Corpus Ecclesiasticum sit.

Regule X. sub Titulo de *Studio Artium Liberalium* existentes, non continent omnia quæ circa hoc Argumentum in Corpore Juris reperiuntur. Probatur id, per inspectionem Tractatus de *Irregularitate in specie*, TIT. de *scientia defectu*; plures ibi Textus afferuntur circa Studium Juris Civilis & Medicinæ, qui hic omittuntur: perinde ac Privilegia Professorum & Scholarium in Theologiâ, quæ sub illo Titulo exposuimus.

Multi sunt Textus in TIT. de *Magistr.* qui conveniunt *REG. XV.* quæ jubet, ut Magistri in Artibus instituantur: ii laudandi erant. *REG. XVII. XVIII. XIX.* quæ